

Traditie en mode in naamgeving (II)

'Een jongen heet geen Hein, maar Harry. Jan is plat; zeg Johnny. En Willem dat moet Willy zijn, en Toon natuurlijk Tonny...,' schreef Charivarius in 1914. Onze eigennamen maken, zoals we eerder (in *Bossche Bladen* 2003 nr.1) hebben gezien, heel wat ontwikkelingen door. We kunnen dit wellicht het beste illustreren aan de hand van de mensen die we zelf kennen en gekend hebben. Laten we beginnen met onze ouders; hun namen waren *Piet* en *Han*. Onze naaste burens uit onze jeugd heetten *Jentje*, *Bet*, *Mieke-moet* en *Pietmoet*, waarbij men weten moet dat de achtervoeging *moet* voor oudtante gebruikt werd. Dan woonden er in onze vroegere omgeving *Kobus* en *Janske*, *Jonnus*, *Gret*, *Bert*, *Piet* (vrouw), *Jan* en *Jaan*, *Marinus* en *Marie*, *Has* en *Kaat* en *Bèrt* en *Roos*. Onze grootouders heetten *Gret* en *Klaas* (laatste naam was merkwaardigerwijze afgeleid van *Cornelis* en niet van *Nicolaas*) en onze *grutjes* waren *Nel* en *Drika*.

Wij waren rijk gezegend met ooms en tantes. Hun voornamen waren aan vaders zijde: *Gret* en *Pietje*, *Dorus* en *Netje*, *Driek*, *Sjaan* en *Marinus*. Van moeders kant waren er nog meer: *Toon* en *Marie*, *Gret* en *Anna*, *Ninus* en *Mien*, *Marie* en *Marinus*, *Sien* en *Jan*, *Bert* en *Truus* en *Jos* en *Sjaan*. De kinderen van onze eigen generatie hadden de namen *Gerrit*, *Hanie*, *Piet*, *Cor*, *Nellie* en *Gerrie*. Bij alle familie van moeder zijn neven en nichten genaamd *Cor* of *Corrie*, bij vaders verwanten hebben ze overal een *Gret*, *Gerrit* of *Gerrie*. Aan moeders zijde zijn tal van nichten die *Riek* of *Ria* heten naar moeders moeder; de nichten in vaders

familie met de naam *Nel* of *Nellie* zijn nog talrijker.

In onze streek was het tot ca. 1950 gebruik om de eerste zoon te noemen naar de grootvader van vaders kant, de tweede naar opa van moeders zijde. Dan kwamen de ooms en eventuele oudooms aan de beurt. Wij hadden van moeders kant oudooms met prachtige oude namen zoals *Dorruzoom*, *Hèrmusoom*, *Bèrtoom* en *Janoom*. (In deze gevallen zetten we oom dus na de naam.) De oudste dochter werd vernoemd naar grootmoeder van vaders kant en de tweede naar de andere oma. In kinderrijke gezinnen (en die waren er veel in onze omgeving) kwamen daarna eventueel de tantes en oudtantes aan bod. Bij overlijden van naaste familie wilde men de volgorde wel eens wijzigen omwille van de onlangs overledene. Zodoende bleven dezelfde namen generaties en eeuwenlang in dezelfde familie voortleven. In onze familie waren dat bijvoorbeeld de oude namen *Gurt* (Godefridus) en *Gret* (Gerardus). In 2000 kunnen we constateren dat ook de meeste 'moderne' Nederlandse varianten vrijwel afgedaan hebben voor 'ruimdenkende' internationale voornamen waarvan *Dennis*, *Björn*, *Boris*, *John*, *Leon*, *Igor*, *Niels*, *Edward*, *Rick*, *Carlos*, *Toine*, *Pierre*, *Patrick* en *Maikel* misschien de meest voorkomende voor jong manvolk zijn. De Nederlandse namen *Dirk*, *Erik*, *Erwin*, *Bas*, *Marcel*, *Mark*, *Maarten*, *Jeroen*, *Joris*, *Frank*, *Jos* en *Paul* schijnen zich te handhaven naast modieuze dubbelvormen als *Gert-Jan*, *Jean-Paul*, *Jean-Pierre*, *Jan-Willem* en *Jan-Kees*.

Wanneer we nu de hedendaagse naamlijst voor het vrouwvolk zou-

den moeten samenstellen, dan zouden daarop zeker de volgende internationale namen prijken: *Anouk*, *Anouchka*, *Benita*, *Brigitte*, *Bianca*, *Chantal*, *Colette*, *Diana*, *Ellen*, *Esther*, *Inge*, *Ingrid*, *Jacqueline*, *Jolanda*, *Judith*, *Lenny*, *Kitty*, *Mariska*, *Monique*, *Nathalie*, *Nicole*, *Peggy*, *Renate*, *Susanne*, *Simone*, *Tanja*, *Thérèse*, *Wendy* en *Yvonne*. Daarnaast zijn de oude namen *Anke*, *Anne*, *Maaïke*, *Maartje*, *Janneke* en *Marianne* nog in gebruik.

Bosschenaar Theo van Herwijnen hield jaren lang de geboorteadvertenties in het Brabants Dagblad bij. In 2001 kwamen daar 2232 namen voor borelingen voorbij. De conclusie van Herwijnen is dat meisjesnamen als *Anouk* en *Femke* op hun retour zijn en dat *Evi*, *Meike* en *Nienke* in zijn. De populairste vrouwennamen zijn *Anne*, *Fleur*, *Lotte*, *Sanne* en *Iris*. Voor de heren staan *Daan*, *Tim*, *Thijs*, *Bram*, *Gijs*, *Koen*, *Tijn* en *Max* voorop. Hun ouders heten meestal nog *Monique*, *Jolanda*, *Karin* en *Peter*, *Hans* en *Jan*.

De niet meer bestaande muziekgroep *De Platte Ribben*, uit Den Bosch afkomstig, heeft ooit een spotlied gemaakt op de naamgeving. Daaruit citeren wij:

'Leest u ook wel 's in de krant en ziet u dan die namen van al die pasgeborenen die hier ter wereld kwamen

Misschien wel van uw eigen kind, misschien wel van de burens

Ge ziet er heel gewone, mar ook gekke en obscure

Weet u nog hoe da vruger ging, zo'n zestig jaor geleeje?

Dan werd er door een tante zelfs nog heel veel voor gebeeje.

Uit de tijd van de grote gezinnen. Het huishouden van Dirk Schippers, met 'echte' namen. Zittend van links naar rechts: Jos, Dirk, Han, Door, Netje. Staand van links naar rechts: Ieske, Went, Gret, Driek, Harrie en Han (Uit: Henk de Werd, Oud-Rosmalen, 1987).

Want ieder was vereerd als het kind maar heten kon naar opa, oma, ouders, ooms, desnoods naar tante non en die name ware dan, gewoonlijk Piet of Jan of... Janus, Jorus, Driekus, Brordus, Tinus, Hannus, Manus, Jana, Dora, Drieka, Bertha, Hanna, Miena, Tiena Want zo heette vader, grutje, tante, ooms en neven. En zo'n kind dat kreeg al gauw een bijnaam voor het leven.

(...)

Het wordt nu steeds exotischer en over twintig jaren Weten we niet eens meer dat er ooit nog Stien en Stientjes waren De hele natie loopt dan in 'n soepjurk met 'n fezje En de meester in de klas die leert de jong 'tzelfde lesje En die kinderen heten dan

Mariska of Hassan of Achmed, Ali, Hoessein, Hassan, Mohammed, Mustafa, Fatima, Savanta, Mira, Toesjka en Soraya Want zo heten nou hun ooms, hun tantes, nichten, neven....'

Het Brabants Dagblad van 10 mei 2003 meldt dat Thomas, Daan, Lucas, Lars, Tim, Max, Bram, Thijs, Jan en Ruben (er blijft kennelijk een voorkeur bestaan voor korte jongensnamen) de tien populairste jongensnamen zijn. Voor de meisjes scoren navolgende tien het hoogst: Sanne, Lisa, Emma, Anne, Iris, Anna, Anouk, Britt, Eva en Fleur. In de toptien staan nog geen Mohammeds, Mourads of Fatima's. In dat artikel wordt ook aandacht geschonken aan het feit dat na het tv-programma Idols er plotseling (meer) baby's opduiken die Jim, Jamai, Dewi of Hind heten. Toen prinses Maxima het grote nieuws omtrent haar eerste zwangerschap bekend maakte op 17 juni 2003, werden er door de televisie mensen op straat geïnterviewd omtrent een mogelijke naam. 'Niet zo'n boerse Nederlandse naam' was een van de reacties. Bij een dochter koos men

vooral voor Iris en bij een zoon kreeg 'iets exotisch' de voorkeur, maar het zou wel met Bernard en Claus te maken moeten hebben. De traditionele namen worden vaak als 'boers' en ouderwets ervaren. Hannus, Driekus, Kobus zijn niet meer van deze tijd, evenmin als Bertha, Drieka, Mina en Sina. Anna daarentegen is nog wel in tel. Waarom mag Joost weten. Er gaat natuurlijk een eeuwenoude traditie verloren, wanneer men het doorgeven van de namen van de voorouders vaarwel zegt. Achter de roepnaam stonden altijd de patroonheiligen. En nu lijkt het wel dat met het afschaffen van een aantal heiligen ook de overblijvende hun aantrekkingskracht in de naamgeving verloren hebben. Al die namen van heiligen hebben dikwijls een interessante betekenis op de achtergrond. Onderschatting van het eigene hoort wellicht bij de groot Europese gedachte, maar *laten we mekaar geen Mietje noemen*; we verliezen wel een stukje eigenheid.

Bij het recente overlijden van onze vriendin Mieke werd een prachtig gebed voorgedragen door de maakster zelf. Barbara Elenbaas, dominee te Velp (Gld.), werd hier toe geïnspireerd door Eva's lied, vertelde zij. Het gebed opent als volgt:

Blijf geborgen in je naam, wees als mens gezegend,
Om wat je hebt gezegd, en om wat is verzwegen.
Om je wezen zwak en sterk,
Leven is een mensenwerk...

Naamgeving is kennelijk ook maar mensenwerk en met verbluffend gemak negeren wij opeens mooie oude tradities. Het zal vaak een kwestie van onwetendheid zijn.